

**HELSINGIN KAUPUNGIN
ESTEETTÖMYYSLINJAUSTEN TOTEUTUMINEN**

**Esteettömyysasioiden neuvottelukunnan
raportti kaupunginhallitukselle 2016**

31.3.2016

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	3
1.1 Esteettömyyslinjausten laadinta	3
1.2 Esteettömyyslinjausten tavoite ja sisältö.....	3
2. ESTEETTÖMYYSLINJAUSTEN TOTEUTUMINEN HELSINGISSÄ.....	4
3. ESTEETTÖMYYSLINJAUKSET	4
3.1 Yleiset toimintaperiaatteet	4
3.2 Esteettömyyden painopistealueet.....	8
3.2.1 Kaavoitus ja liikennesuunnittelu	9
3.2.2 Rakennukset	14
3.2.3 Yleiset alueet	20
3.2.4 Asuinympäristö	27
3.2.5 Palvelut.....	27
4. ESTEETTÖMYYSLINJAUSTEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA SEURANTA.....	30

31.3.2016

1. Johdanto

1.1 Esteettömyyslinjausten laadinta

Helsingin kaupunginhallitus hyväksyi 15.10.2001 kaupungin liikkumisesteettömyysstrategiaa koskevan ohjelman vuosille 2001 – 2010. Tällöin kaupunginhallitus päätti myös perustaa Esteetön Helsinki -projektin (nykyisin Helsinki kaikille -projekti) ajalle 1.1.2002 – 31.12.2011. Projektin vastuulla oli ohjelman koordinointi, tiedottaminen, raportointi ja laadunvarmistus. Projekti oli organisoitu rakennusvirastoon.

Helsinki kaikille -projekti laati Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset. Helsingin kaupungin esteettömyyslinjausten laadinta perustui kaupunginhallituksen 17.5.2010 tekemään Helsingin kaupungin esteettömyyssuunnitelman etenemisestä ajalta 1.1.2003 – 28.5.2009 koskevaan päätökseen (pöytäkirja 19/2010 § 644). Kaupunginhallitus kehotti Helsinki kaikille -projektia laatimaan yhteistyössä virastojen ja liikelaitosten sekä vuorovaikutuksessa sidosryhmien kanssa ehdotuksen Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksista.

Esteettömyyslinjaukset olivat kommentoitavana Helsinki kaikille -projektin ohjausryhmän jäsenillä sekä vammais- ja vanhusneuvostossa vuonna 2010. Saadut kommentit on huomioitu.

1.2 Esteettömyyslinjausten tavoite ja sisältö

Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksien tarkoituksena on toimia yhtenäisinä koko kaupunkia ja kaikkia hallintokuntia koskevinä yleisinä linjauksina esteettömyydyssä. Esteettömyyslinjaukset muodostavat kokonaisuuden eri hallintokuntien omille esteettömyyteen liittyville toteutusohjelmille ja hallintokuntien kesken käytävälle vuorovaikutukselle. Varsinaiset toteutustoimenpiteet ja niiden toteutusaikataulut määritellään hallintokuntien omissa toteutusohjelmissa ja toteutussuunnitelmissa.

Yhtenä esteettömyyslinjausten tavoitteena on lisätä yhteistyötä hallintokuntien toimialojen rajapinnoissa ja näin varmistaa esteettömyyden toteutuminen. Esteettömyyslinjaukset edistävät esteettömyyden liittämistä osaksi jokaisen hallintokunnan normaalia toimintaa.

Esteettömyyslinjaukset on jaettu viiteen painopistealueeseen: kaavoitus ja liikennesuunnittelu, rakennukset, yleiset alueet, asuinympäristö ja palvelut. Esteettömyyslinjaukset koskevat kaikkia hallintokuntia, joiden toimintaan kyseinen kokonaisuus liittyy.

31.3.2016

2. ESTEETTÖMYYSLINJAUSTEN TOTEUTUMINEN HELSINGISSÄ

Helsingin julkisten alueiden ja rakennusten esteettömyyden etenemisen suhteen ollaan edistytty paremmin vuoden 2011 jälkeen, jolloin esteettömyyslinjaukset hyväksyttiin.

Keskeisimmät esteettömyyttä koskevat ohjeet ovat valmistuneet ja niiden soveltaminen ja kytkeminen normaaliin toimintaan on edennyt hyvin eri hallintokunnissa.

Hallintokuntien välinen yhteistyö on lisääntynyt: hankkeiden alueellinen aikatauluttaminen samanaikaiseksi esim. rakennusten ja niitä ympäröivien alueiden kunnostaminen.

Esteettömyyden yhdistäminen normaaliin toimintaan on parantunut. Erillisiä esteettömyshankkeita ei kannata ohjelmoida.

3. ESTEETTÖMYYSLINJAUKSET

3.1 Yleiset toimintaperiaatteet

Tavoite

Esteettömyys liitetään yhdeksi seurattavaksi kokonaisuudeksi kaupungin strategiaohjelmaan.

Toteutuminen

Strategiaohjelmassa on esteettömyydestä 4 mainintaa:

- Liikuntapaikoissa huomioidaan esteettömyys ja erityisryhmien tarpeet.
- Julkisen kaupunkitilan käytettävyyttä kehitetään muun muassa esteettömyyttä ja turvallisuutta edistämällä
- Esteettämiä asumisvaihtoehtoja lisätään täydennysrakentamisalueilla. Asunto-osakeyhtiöille tarjottavaa neuvontaa jatketaan hissiprojektin ja peruskorjausneuvonnan avulla.
- Avoimessa kaupungissa kaupunkilaiset ovat mukana yhteisön jäsenenä ja päätöksentekoprosessit avataan kaupunkilaisille. Kaupungin tuottama asiakirja- ja muu tietoaineisto on helposti ja esteettömästi kaupunkilaisten avoimesti käytettävissä ja kaupungin ulkopuolisessa toiminnassa hyödynnettävissä.

Strategiaohjelman toimenpiteiden seuranta tehdään osana strategiaohjelman kokonaisseurantaa.

31.3.2016

Asuntotuotantotoimisto pilotoi suunnitteluvaiheen esteettömyystarkastelun yhdessä esteettömyysasiamiehen kanssa. Kohde on kehitysvammaisten ryhmäkoti Heka Jakomäki Kankarepolku ER.

Tavoite

Esteettömyys liitetään yhdeksi seurattavaksi mittariksi asunto- ja elinkeino-ohjelmaan.

Toteutuminen

Kaupunki ei laadi erillistä elinkeino-ohjelmaa. Kilpailukyvyn kehittämisen keskeiset linjaukset asetetaan kaupungin strategiaohjelmassa sekä kaupunginhallituksen tekemässä strategiaohjelman toimeenpanopäätöksessä ja siinä linjatuista, erikseen valmisteltavissa toimenpiteissä.

Suomen rakentamismääräyskokoelma ohjaa asuntotuotannon esteettömyyttä, joten voimassa olevan AM-ohjelman (asunto-ohjelma) yhteydessä ei ole erikseen asetettu mittaria asuntojen esteettömyyden seurantaan. Voimassa olevassa AM-ohjelmassa on esteettömyys huomioitu asuntokannan kehittäminen -tavoitteen yhteydessä, mm. tavoitteena on lisätä valtion hissiavustuksen käyttöä tiedotuksen ja neuvonnan keinoin.

Uuden AM-ohjelman laatiminen on käynnissä ja luonnos on ollut lausunnoilla myös vanhus- ja vammaisneuvostoilla. Saadut lausunnot pyritään huomioimaan uuden AM-ohjelman jatkovalmistelussa.

Tavoite

Esteettömyys huomioidaan hallintokuntien palvelu- ja toimintastrategioissa.

Toteutuminen

Esteettömyys on huomioitu HKL:n Tavoiteohjelmassa 2016-2024.

HSL:ssa on laadittu sisäiset esteettömyyslinjaukset.

Kaupunkisuunnitteluvirastossa esteettömyys on sisällytetty ohjeiden laadintaan.

Liikuntapaikkojen suunnittelussa huomioidaan esteettömyys ja erityisryhmien tarpeet. Liikuntapaikkojen esteettömyyskartoitusta tehdään viraston toimipisteissä ja kaupungin palvelukarttaan tehdään sitä kuvaavia sisältöjä. Liikuntavirasto järjestää ohjattua liikuntaa erityisryhmille.

Opetusvirastossa koulujen ja ruotsinkielisten päiväkotien rakennushankkeissa esteettömyystavoitteet on liitetty osaksi tarveselvitystä, hankesuunnitelmaa ja toteutussuunnittelua. Hankkeet sisältävät myös koulupihojen esteettömyyden.

Esteettömyys on huomioitu rakennusviraston toimintastrategiassa sekä erityisesti asiakaspalvelussa.

31.3.2016

Sosiaali- ja terveystyövirasto huomioi esteettömyyden sekä erityisryhmien tarpeet kaikissa rakennushankkeissa ja tekee esityksiä toimitilojen esteettömyysongelmien korjaamiseksi.

Tilakeskuksessa on vuoden 2015 aikana ollut arviolta yhteensä noin 45 uudisrakennus- tai laajennushanketta sekä laajoja perusparannushankkeita suunnitteluvaiheessa (*näistä uudisrakennushankkeita on ollut n. 15 ja peruskorjauksia n.30*).

Julkisissa palvelurakennuksissa esteettömyys on yksi suunnittelun lähtökohdista. Perusvaatimuksena on, että suunnitteluratkaisut mahdollistavat kaikkien esteettömän liikkumisen tilakeskuksen vastuulla olevassa palvelutilaympäristöissä.

Tavoite

Esteettömyys on yhtenä osana hankkeiden tilausasiakirjoja.

Toteutuminen

Toteutunut osana hankesuunnitelmaa.

Tavoite

Eri hallintokuntien välillä tehdään tiivistä yhteistyötä alueellisesti.

Toteutuminen

Toteutunut.

Tavoite

Esteettömyyttä edistetään myös aluerakentamishankkeiden kautta: valmistuneita Helsinki kaikille -projektin tuottamia esteettömyysohjeita (SuRaKu-projekti, Katualueita koskevat tyyppiirustukset, Hallintokunnat ja esteettömyyden tarve -hankkeen oppaat sekä symboli -projekti) hyödynnetään hankkeissa.

Toteutuminen

Aluerakentamisprojektialueilla yleisten alueiden, toimitilojen ja asuntojen osalta esteettömyyden edistämisestä vastaavat ao. kaupungin virastot ja yksityiset toimijat.

Tavoite

Varmistetaan, että Helsingin kaupungin tilaajilla ja tuottajilla on riittävä tietotaito esteettömyydestä: eri hallintokuntien henkilökunnille järjestetään koulutusta esteettömyysasioissa.

Toteutuminen

Koulutuspäiviä on järjestetty eri hallintokunnille.

31.3.2016

Tavoite

Kilpailutuksissa ja erilaisissa sopimuksissa huomioidaan myös esteettömyyden vaatimukset (esteettömyys lisätään yhdeksi kilpailuskriteeriksi). Kaupungin käyttämiltä konsulteilta edellytetään esteettömyysosaamista.

Toteutuminen

Koulutusta on järjestetty. Esteettömyysasiamies on käynyt Suunnitelmia läpi yhdessä suunnittelijoiden kanssa. Lähtötiedoissa on esteettömyys mukana.

Tavoite

Esteettömyysnäkökulma huomioidaan kaupungin kehittämishankkeissa.

Toteutuminen

Toteutunut monissa hankkeissa

Tavoite

Pääkaupunkiseudun kuntien välillä tehdään yhteistyötä esteettömyyden edistämisessä (mm. kaavoitus, joukkoliikenne, asuminen).

Toteutuminen

Toteutunut.

Tavoite

Valtakunnallinen verkostoituminen: kunnallisten esteettömyysasiamiesten välistä yhteistyötä jatketaan.

Toteutuminen

Toteutunut.

Tavoite

Yhteistyö valtionhallinnon kanssa: osallistutaan eri ministeriöiden esteettömyyttä koskeviin kehittämishankkeisiin.

Toteutuminen

Toteutunut erityisesti ympäristöministeriön kanssa.

31.3.2016

Tavoite

Kansainvälisyys: yhteistyötä muiden maiden esteettömyysasiantuntijoiden kanssa jatketaan.

Toteutuminen

Toteutunut. Helsinki on ollut mukana Euroopan Unionin Eurocities-verkoston Barrier free Cities –ryhmässä vuodesta 2011. Helsinki sijoittui toiseksi Access City Award –kilpailussa vuonna 2015.

3.2 Esteettömyyden painopistealueet

Esteettömään lopputulokseen vaikutetaan suunnittelu-, rakentamis- ja ylläpitoprosessin kaikissa vaiheissa. Kaavoituksella ja siihen liittyvällä liikennesuunnittelulla luodaan ne lähtökohdat, jotka määrittävät suurelta osin katujen, puistojen sekä kortteli-alueiden myöhempää suunnittelua.

Kaavoituksessa tehtyjä ratkaisuja esimerkiksi kadun sijoituksesta maastoon, tonttiliittymistä tai kadun mitoituksesta ei voida oleellisesti muuttaa myöhemmässä suunnitteluvaiheessa. Jos katualue on sijoitettu kaavassa maastoon niin, että siitä muodostuu esteettömän kulun kannalta liian jyrkkä tai katualue on liian ahdas toimintojen turvallisen sijoituksen ja erottelun kannalta, niin katusuunnittelussa on hyvin vähän mahdollisuuksia korjata tilannetta.

Katu- ja puistosuunnittelussa määritellään julkisten alueiden yksityiskohtainen mitoitus, tasaukset, päällystemateriaalit, rakenteet ja varusteet sekä niiden sijoitus. Katu- ja puistosuunnittelu on siten keskeisessä asemassa ympäristön esteettömyyden kannalta.

Rakentamisvaiheessa luodaan käytännössä ympäristön fyysiset rakenteet. Ellei rakentaminen noudata tarkasti suunnitelmia tai toteutuksen mittapoikkeamat ovat suunnitelmiin nähden sallittua suurempia, voivat kadun päällysteet ja rakenteet muodostua esteellisiksi. Esteetön ympäristö edellyttää aiempaa suurempaa tarkkuutta kulkuväylien päällysteiden ja rakenteiden rakentamisessa.

Esteettömyydestä huolehtiminen koko ketjussa edellyttää tiivistä yhteistyötä eri hallintokuntien välillä prosessin aikana. On tärkeää turvata asetettujen tavoitteiden säilyminen, kun suunnitteluvastuu siirtyy hallintokunnalta toiselle.

31.3.2016

3.2.1 Kaavoitus ja liikennesuunnittelu

Uusien kaava-alueiden ja muuttuvan maankäytön alueiden esteettömyys

Tavoite

Esteettömyyskriteerit ovat käytössä yleis- ja asemakaavoituksessa sekä rakennustapaohjeissa: katutilojen mitoitus, rakennusten ja katujen väliset suhteet sekä esteettömyysvaatimusten aiheuttamat vaikutukset pihojen kokoon (mm. miten sisäänkäyntien esteettömyys toteutetaan, jos rakennus sijoitetaan kiinni katulinjaan). Kaavoitukselle laaditaan ohje esteettömyyden näkökohtien huomioimisesta.

Toteutuminen

Esteettömyyskriteerit ovat käytössä kaavoituksessa. Kaavoituksessa käytetään voimassa olevia ohjeita esteettömyyden näkökohtien huomioimisesta.

Tavoite

Yleis- ja asemakaavaan kirjataan, miten esteettömyys on huomioitu. Kaavaselostukseen lisätään oma kohta esteettömyydelle.

Toteutuminen

Kaavaselostukseen on lisätty oma kohta esteettömyydelle.

Tavoite

Uusilla kaava-alueilla määritellään kaavasuunnittelun yhteydessä ne alueet, reitit ja kohteet, joilla edellytetään esteettömyyden erikoistasoa. Ensimmäisen kerran erikoistason alueet ja reitit määritellään osayleiskaavan luonnosuunnitteluvaiheessa. Tämä määrittely tapahtuu yhteistyössä kaavoituksen, liikennesuunnittelun, toteutussuunnittelun ja kaupungin esteettömyysasiamiehen kanssa. Muilla alueilla tavoitteeksi asetetaan esteettömyyden perustaso ja toteutus noudattaa ko. tasolle annettuja ohjeita. Erikois- ja perustason kriteerit on määritelty SuRaKu-projektissa ja ne toimivat pohja-aineistona Helsingin kaupungin esteettömyyssuunnitelmassa.

Toteutuminen

Uusilla kaava-alueilla määritellään kaavasuunnittelun yhteydessä ne alueet, reitit ja kohteet, joilla edellytetään esteettömyyden erikoistasoa.

31.3.2016

Tavoite

Asemakaavan luonnossuunnitteluvaiheessa tarkistetaan, että osayleiskaavassa määritellyt periaatteet ja ratkaisut ovat toteutettavissa. Erityisen tärkeää on esteettömyyden erikoistason alueiden ja reittien toteutettavuuden varmistaminen. Tämä edellyttää kaavoituksen, liikenne-suunnittelun ja toteutussuunnittelun yhteistyötä. Kaupungin esteettömyysasiamies on mukana suunnitteluohjeiden laadinnassa.

Toteutuminen

Asemakaavan suunnitteluvaiheessa tarkistetaan, miten osayleiskaavassa määritellyt periaatteet ja ratkaisut ovat toteutettavissa.

Tavoite

Laaja-alaisissa vanhojen alueiden kaavamuutoksissa tai täydennysrakentamista koskevissa kaavoissa varmistetaan, että alueellisessa esteettömyyssuunnitelmassa tai aluesuunnitelmassa ko. alueille asetetut esteettömyyden tavoitetasot otetaan huomioon.

Toteutuminen

Esteettömyyden tavoitetasot otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon vanhojen alueiden kaavamuutoksissa ja myös täydennysrakentamista koskevissa kaavoissa.

Toimintojen sijoitus ja palvelujen saavutettavuus

Tavoite

Julkisille palvelutoiminnoille varataan riittävät tilavaraukset ja toiminnot sijoitetaan esteettömyysnäkökohdat huomioon ottaen. Julkisen ja yksityisen palvelun rakennukset sijoitetaan hyvien julkisten liikenteen yhteyksien läheisyyteen.

Toteutuminen

Varattaessa julkisille palvelutoiminnoille tilanvarauksia ja toimintoja ne pyritään sijoittamaan esteettömyysnäkökohdat huomioon ottaen ja julkisten liikenteen yhteyksien läheisyyteen.

Tavoite

Esteettömien ja turvallisten yhteyksien edellytykset varmistetaan kadulta tontille ja rakennuksen sisäänkäynteihin. Rakennuslautakunnan ohjetta noudatetaan kaavoituksessa.

31.3.2016

Toteutuminen

Rakennuslautakunnan ohjetta noudatetaan kaavoituksessa.

Tavoite

Liikkumisesteisten ja saattoliikenteen pysäköintipaikkojen riittävä mitoitus, määrä ja hyvä sijainti määritellään asemakaavassa (etäisyys pääsisäänkäynnistä). Riittävät tilavaraukset ovat tärkeitä.

Toteutuminen

Liikkumisesteisten ja saattoliikenteen pysäköintipaikat määritellään rakennuslupakäsittelyssä yleisten esteettömyysohjeiden mukaisesti.

Tavoite

Pelastusreittien esteettömyysvaatimukset varmistetaan (erikois- tai perustason vaatimusten toteutuminen).

Toteutuminen

Pelastusteillä ja nostopaikoilla on omat kaltevuusrajat, jotka tulevat pelastuslaitoksen pelastustien suunnitteluohjeesta. Jos pelastusreitti toimii myös esteettömänä reittinä, on sen suunnittelussa huomioitava esteettömyyden vaatimukset.

Julkisen liikenteen verkoston toimivuus

Tavoite

Julkisen liikenteen linjasto ja pysäkit sijoitetaan niin, että julkisen liikenteen yhteydet pysäkeiltä palvelupisteisiin ja palvelupisteiden välillä ovat esteettömiä.

Toteutuminen

Pysäkkien suunnittelussa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon yhteyksien esteettömyys palvelupisteisiin.

Esteetön vaihtomahdollisuus pyritään varmistamaan liikennevälineestä toiseen.

31.3.2016

Tavoite

Pysäkki- ja terminaali-alueet mitoitetaan niin, että myös saattoliikenteen, liikumis- ja toimimisesteisen henkilön, lastenvaunujen kanssa liikkuvan sekä koneellisen puhtaanapidon vaatimukset huomioidaan.

Toteutuminen

Pysäkkialueiden mitoituksessa otetaan huomioon esteettömyys sekä niiden kunnossapito.

Raitiotiepysäkkien tyyppiirustukset päivitettiin 2015.

Linja-autopysäkkien tyyppiirustukset päivitettiin 2014

Näiden perusteella on mm. lisätty kaiteita pysäkkikatosten sivuille paikoissa, joissa pyörätie kulkee heti pysäkin takaa. 36 pysäkkiä on kunnostettu ja rakennettu. Rautatien pysäkkikorokkeita on levennetty.

Matalalattiaisuus kalustossa helpottaa kaikkien matkantekoa. Tällä hetkellä HSL:n tilaamasta liikenteestä matalalattiaista on busseista lähes 100 %, raitiovaunuista 85 %, metrossa 100 % ja lähijunissa 77 %. Lähijunien liikennöinnin matalalattiaisuus on pienentynyt viime vuodesta Kehäradan takia. Uutta matalalattiaikalustoa (Flirt) alkaa tulla lisää keväällä 2016. Kuljettajakoulutuksia, joissa aiheena oli esteettömyys, toteutettiin 11 kpl ja niihin osallistui 87 kuljettajaa. Yhteensä päiviä on ollut 33 ja osallistujia 314.

Uusien Artic-raitiovaunujen esteettömyys on huomioitu hyvin jo suunnitteluvaiheessa. Ennen sarjatuotannon alkua, koekäytössä olleissa vaunuissa tehtiin vuoden 2015 aikana käytettävyysselvityksiä. 40 Artic-raitiovaunun sarja toimitetaan HKL:lle vuosien 2016- 2018 aikana.

Käytettävyysselvityksissä mukana olleet kohderyhmät:

- Helsingin ja Oulun vammaisneuvostot
- Kynnys Ry
- Invalidiliitto Ry
- Reumaliitto Ry
- Näkövammaisten keskusliitto Ry

2015 - 2016 toteutettavan Myllypuron metroaseman peruskorjauksen yhteydessä esteettömyys paranee monella eri tavalla, mm. uusi liukuporrasyhteys Myllyaukion sisäänkäynnissä sekä uudet hissiyhteydet Myllyaukion ja pohjoisessa sisäänkäynnissä. Hissien kutsupainikkeet on varustettu näkövammaisia varten pistekirjoitusopastein. Pohjoisen sisäänkäynnin hissit ovat jo käytössä ja Myllyaukion tasonvaihtolaitteet tulevat käyttöön 6/2016.

31.3.2016

Lisäksi laiturialueen valaistus, opastusjärjestelmä ja merkinnät ovat parantuneet. Laiturialueella sekä sisäänkäynneissä on näkövammaisten opasteet: lasillistat, huomiolaatat ja kontrastivärit.

Katujen esteettömyys

Tavoite

Uusilla kaava-alueilla kadut sijoitetaan maastoon niin, että niiden kaltevuus ei ylitä sallittua pituuskaltevuutta: erikoistaso 5 %, perustaso 8 %.

Toteutuminen

Uusilla kaava-alueilla pyritään kadut sijoittamaan niin, että kaltevuudet eivät ylitä sallittua erikois- tai perustasoa.

Tavoite

Lumen kasaamiselle varataan riittävästi tilaa. Esteettömyyden tilavaraukset varmistetaan myös talviolosuhteissa (riittävän leveät kulkureitit). Esimerkiksi havainnekuviin merkitään lumen väliaikaiseen läjitykseen soveltuvia alueita ja reittien mitoitus.

Toteutuminen

Lumen väliaikaiseen läjitykseen pyritään varaamaan tilaa esim. katuauki-oilta. Uusien alueiden havainnekuviin on merkitty lumen väliaikaiseen läjitykseen soveltuvia alueita. Jalkakäytävät suunnitellaan vähintään 2.5 metrin levyisiksi koneellisen kunnossapidon mahdollistamiseksi.

Liikennesuunnittelu

Tavoite

Liikennesuunnitelmat laaditaan käyttämällä katualueita koskevia tyyppipiirustuksia.

Toteutuminen

Liikennesuunnitelmien laatimisessa käytetään katualueita koskevia tyyppi-piirustuksia.

Tavoite

Liikennesuunnitelmissa tarkistetaan ja kirjataan esteettömyyden taso: erikois- vai perustaso.

31.3.2016

Toteutuminen

Liikennesuunnitelmissa tarkistetaan esteettömyyden taso: erikois- vai perustaso.

Tavoite

Jalankulku ja pyöräily pyritään aina erottamaan, jos se on mahdollista: eroteluun varataan riittävästi tilaa jo kaavavaiheessa.

Toteutuminen

Jalankulku ja pyöräily pyritään aina erottamaan toisistaan ja tarvittava tilavaraus huomioidaan katualuetta määriteltäessä.

Tavoite

Liikenteen valo-opastus suunnitellaan esteettömyysnäkökohdat huomioon ottaen.

Toteutuminen

Näkövammaisten ääniopasteita lisätään olemassa olevien liikennevaloristeysten suojateille vuosittain. Toteutuskohteet valitaan yhteistyössä Helsingin ja Uudenmaan näkövammaiset ry:n kanssa.

3.2.2 Rakennukset

Tavoite

Merkittävistä rakennushankkeista ja niiden ympäristöjärjestelyistä edellytetään rakennusluvan hakemusvaiheessa pääsuunnittelijan antaman, rakentamismääräyskokoelmassa mainitun hakemussuunnitelmaa koskevan liikkumisesteettömyyselvityksen (A2:5.2.5) lisäksi kaupungin esteettömyydestä vastaavan projektinjohtajan lausunto tai kannanotto.

Toteutuminen

Merkittävistä rakennushankkeista ja niiden ympäristöjärjestelyistä edellytetään rakennusluvan hakemusvaiheessa pääsuunnittelijan antaman, hakemussuunnitelmaa koskevan liikkumisesteettömyyselvityksen (YM3/601/2015 kohta 2.2 s.8) ohella rakennusvirastossa projektinjohtajana toimivan kaupungin esteettömyysasiamiehen lausunto tai kannanotto.

31.3.2016

Tavoite

Merkittäviä yleisiä ja yksityisiä rakennuskohteita ovat keskeiset yleisöä palvelevat liikenneterminaalit ja -asemat, keskustakorttelit mittavine asutokomplekseineen ja kaikille avoimet julkiset rakennukset, eritoten terveysasemat ja sairaalat sekä toisaalta palvelukeskukset, palvelutalot ja erilaiset ryhmäkodit sekä näihin kaikkiin rinnastettavat rakennukset..

Toteutuminen

Merkittäviä yleisiä ja yksityisiä rakennuskohteita ovat keskeiset yleisöä palvelevat liikenneterminaalit ja -asemat, keskustakorttelit mittavine asutokomplekseineen ja kaikille avoimet julkiset rakennukset, eritoten terveysasemat ja sairaalat sekä toisaalta palvelukeskukset, palvelutalot ja erilaiset ryhmäkodit sekä näihin kaikkiin rinnastettavat rakennukset mukaan lukien kaupalliset keskukset.

Tavoite

Jo suunnitteluvaiheessa ennen lupahakemuksen rakennusvalvontaan toimittamista hankkeeseen ryhtyvän ja pääsuunnittelijan on yhdessä esteettömyydestä vastaavan projektinjohtajan kanssa käytävä hakemussuunnitelman luonnos lävitse ja tarvittaessa muokattava ratkaisuja siten, että esteettömyydestä vastaava projektinjohtaja osaltaan voi ne hyväksyä antamalla puoltavan lausunnon tai kannanoton.

Toteutuminen

Jo suunnitteluvaiheessa ennen lupahakemuksen rakennusvalvontaan toimittamista hankkeeseen ryhtyvän ja pääsuunnittelijan on rakennusvirastossa yhdessä esteettömyydestä vastaavan projektinjohtajan kanssa käytävä hakemussuunnitelman luonnos lävitse ja tarvittaessa muokattava ehdotettavia ratkaisuja siten, että esteettömyydestä vastaava projektinjohtaja osaltaan voi ne hyväksyä antamalla em. lausunnon tai kannanoton puoltavana.

Tavoite

Valmistumisvaiheessa on rakennuskohteiden esteettömyyden toteutuminen tarkasteltava erikseen. Hankkeeseen ryhtyneen velvollisuuksiin kuuluu huolehtia siitä, että toimivuus käytännössä tarkistetaan asianmukaisesti esteettömyydestä vastaavan projektinjohtajan hyväksymällä tavalla. Selvityksen esteettömyyden toteutumisesta tulee olla valmiina ennen rakennusvalvonnan loppukatselmusta, jossa kohde tai sen osa hyväksytään käyttöön otettavaksi,

Toteutuminen

Valmistumisvaiheessa on rakennuskohteiden esteettömyyden toteutuminen tarkasteltava erikseen. Hankkeeseen ryhtyneen velvollisuuksiin kuuluu huolehtia

31.3.2016

siitä, että toimivuus käytännössä tarkistetaan tavalla, joka on esteettömyydestä vastaavan projektinjohtajan hyväksyttävissä. Selvityksen toteutuneesta esteettömyydestä (YM3/601/2015 kohta 3.3 s.11) tulee olla pohjana rakennusvalvonnan loppukatselmuksessa tarkastusasiakirjan yhteenvedon ao. kirjaukselle (e: MRL 117 e §).

Rakennusvalvonta ei ole viranomaisen suorittaman, esteettömyyteen liittyvän käyttöönottokatselmuksen kannalla. On katsottu, että rakennushankkeeseen ryhtyneellä on kohteen käyttöönottoa valmistellessaan valittavissa useampia kulloisenkin kohteen luonteeseen soveltuvia vaihtoehtoja sanotun selvityksen teettämiseen.

Tavoite

Esteettömyys- ja toimivuustarkastelut liitetään osaksi kaupungissa tehtävää suunnittelua, rakentamista ja ylläpitoa siten, että ne sisältyvät paitsi jokaiseen merkittävämpään uudisrakentamishankkeeseen myös merkittäviin korjaushankkeisiin.

Tilahankkeissa esteettömyystavoitteet liitetään osaksi tarveselvitystä, hanke-suunnittelua ja suunnittelua. Esteettömyyskriteerit sisällytetään myös urakka-asiakirjoihin.

Toteutuminen

Toteutunut.

Tavoite

Sisäänkäyntien ja pihojen esteettömyysvaatimukset määritellään sekä julkisille että asuinrakennuksille. Tällä tarkoitetaan myös kaupungin tontilla olevia yksityisiä rakennuksia, joihin yleisöllä on pääsy.

Toteutuminen

Toteutuu suunnittelun kautta.

Tavoite

Kaikissa hallintorakennuksissa on jatkossa esteetön sisäänkäynti.

Toteutuminen

Toteutunut osittain.

31.3.2016

Tavoite

Kaikissa kaupungin hallintorakennuksissa, joissa on asiakaspalvelupiste, on esteettömät asiakaspalvelutilat sekä esteetön wc yleisölle avoimissa tiloissa.

Toteutuminen

Toteutunut osittain.

Tavoite

Esteettömyystavoite sisällytetään rakennusten tontin vuokraus- ja luovutusehtoihin. Esteettömyyden toteuttamisedellytyksistä tulee huolehtia myös kaavoituksessa sekä alue-, liikenne- ja rakennussuunnittelussa.

Toteutuminen

Kaupungin tontinluovutusehdoissa edellytetään, että hanke noudattaa hankkeelle myönnettyä rakennuslupaa ja muita viranomaislupia. Esteettömyysvaatimusten toteutuminen osoitetaan rakennuslupasuunnitelmissa rakennusvalvonnan edellyttämällä tavalla ja laajuudessa. Asiaa koskevat ehdot asetetaan rakennusluvassa.

Tilakeskus

Tilakeskuksessa on vuoden 2015 aikana ollut arviolta yhteensä noin 45 uudisrakennus- tai laajennushanketta sekä laajoja perusparannushankkeita suunnitteluvaiheessa (*näistä uudisrakennushankkeita on ollut n. 15 ja peruskorjauksia n. 30*). Julkisissa palvelurakennuksissa esteettömyys on yksi suunnittelun lähtökohdista. Perusvaatimuksena on, että suunnitteluratkaisut mahdollistavat kaikkien esteetön liikkumisen tilakeskuksen vastuulla olevassa palvelutilaympäristöissä.

Uudisrakennukset

Tilakeskuksen kaikki uudisrakennukset on suunniteltu esteettömiksi liikkumiseesteisten kannalta rakentamismääräyskokoelman sekä rakennusvalvontaviranomaisten ohjeistuksen mukaisesti. Lisäksi kuuloesteettömyyteen on kiinnitetty huomiota erityisesti palvelurakennusten kokoontumistiloissa. Tilakeskus on sitoutunut Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksiin.

Perusparannukset vanhassa rakennuskannassa

Perusparannuksissa tilakeskuksen tavoitteena on myös aina esteettömyys mahdollisimman monessa palvelutilassa. Esteettömyystavoitteet huomioidaan tilojen sijoittelussa ja tilasuunnittelussa. Rakennuksiin rakennetaan puuttuvat hissit ja luiskat sekä vähintään yksi esteetön wc-tila. Kerrostasojen vaihtelevat korot ja rakennusten monimuotoisuus edellyttävät usein luovaa ongelmanratkaisua. Esteettömyystavoitteiden saavuttamiseksi tilakeskus tekee yhteistyötä suunnittelun

31.3.2016

ohjauksessa rakennusvalvonnan, kaupunkisuunnitteluviraston, ympäristökeskuksen, rakennusviraston sekä kaupunginmuseon kanssa.

Esteettömyys suunnittelussa

Esteettömyysasioiden selvittäminen on lähtökohtana heti hankesuunnitteluvaiheessa. Hankesuunnitteluvaiheessa työryhmään kutsutaan mukaan esteettömyysasiantuntija tai tilakeskus tilaa konsulttityönä esteettisyys selvityksen. Perusparannuksissa tilakeskus teettää lisäksi suunnittelun lähtöaineistoksi esteettömyyskartoituksen.

Tilakeskuksen ohjeistuksen mukaan vaativissa kohteissa rakennushankkeeseen ryhtyvän ja pääsuunnittelijan tulee yhdessä esteettömyydestä vastaavan projektinjohtajan kanssa käydä lävitse hankkeeseen liittyvät esteettömyyskysymykset sekä hankkeen rakennuslupaan liitettävän liikkumisesteettömyys selvityksen. Tällöin ko projektinjohtaja voi tarvittaessa antaa puoltavan lausunnon selvityksestä rakennusvalvontaviraston käsittelyä varten.

Lasten päiväkotien ja koulujen piha-alueet

Piha-alueet suunnitellaan mielenkiintoisiksi, monipuolisiksi ja esteettömiksi.

Leikkivälineiden huoltotöissä turvallinen ympäristö on tärkein tavoite.

Hyvin valaistu ympäristö on myös turvallinen ympäristö, missä on helppo liikkua.

Pihojen talvikunnossapidon tavoitteena on turvalliset, hiekoitetut ja lumettomat kulkutiet.

Rakennuskannan ylläpito – ja huoltotyöt

Tilakeskuksen rakennuttamisen tilaamisen ja rakentamisen malliasiakirjat sisältävät ohjeet rakennustyön turvallisuudesta.

Muista esteettömyyskysymyksistä

Kuuloesteettömyys:

- Tilakeskuksessa kuulemiseen liitettyjä esteettömyysasioita on toteutettu asentamalla palvelutilojen sali- ja kokoontumistiloihin induktiosilmukoita.
- Induktiosilmukkaohjeen päivitys on ajankohtainen asia
- Tilakeskus kiinnittää rakennusten akustiseen suunnitteluun erityistä huomioita: Kaikkiin uudisrakennus- ja laajoihin palvelutilojen peruskorjausprojekteihin otetaan mukaan akustinen konsultti.
- Pilottikohteina kuuloesteettömyys selvitykseen tilakeskus tulee esittämään uudisrakennuskohteista TEKVI taloa ja peruskorjauskohteeksi koulua esim. Alppilan lukiota tai Taivallahden peruskoulua.

31.3.2016

Esteettömyyskatselmukset, - kartoitukset ja - suunnitelmat vuonna 2015

Seuraavasti hankkeissa on esteettömyysasiantuntija ollut mukana hankkeen suunnittelussa, muissa hankkeissa pääsuunnittelija/arkkitehti on rakennuslupa-vaiheessa valmistellut esteettömyyselvityksen.

- Resson lukio
- Aleksis Kiven peruskoulu
- Lauttasaaren ala-aste tilapäiset lisätilat
- Hattulatie 2:n kiinteistö
- Leikkipuisto Lampi/uudisrakennus
- Lpk Virkkula ylä+alatalo
- Teinilän lastenkoti, peruskorjaus ja laajennus
- Jätkäsaaren peruskoulu ja päiväkot
- Lpk Neulanen
- Lpk Franzenia
- Stadin ammattiopisto
- Hakanimen halli
- Keskustakirjasto

Opetusvirasto

Koulujen ja ruotsinkielisten päiväkotien rakennushankkeissa esteettömyystavoitteet on liitetty osaksi tarveselvitystä, hankesuunnitelmaa ja toteutussuunnittelua. Hankkeet sisältävät myös koulupihojen esteettömyyden.

Koulujen perusparannushankkeissa tehdään pääsääntöisesti esteettömyyskartoitus heti hankesuunnittelun alkaessa suunnittelun pohjaksi. Suunnitelmat käydään läpi hankesuunnittelu- ja toteutusvaiheessa Kynnys ry:n kanssa. Esteettömyys huomioidaan koulujen talvikunnossapidossa.

Pyritään jatkamaan käytäntöä, että suunnitelmia käydään läpi esteettömyyden näkökulmasta ja että valmistuneiden hankkeiden osalta seurataan esteettömyyden toteutumista.

Sosiaali- ja terveysvirasto

Sosiaali- ja terveysviraston käyttöön tulevien toimitilojen rakennushankkeista vastaa kiinteistöviraston tilakeskus ja asumishankkeista Heka/ATT, jotka vastaavat samalla tarveselvityksistä, hankesuunnitelmista sekä muista hankkeeseen ryhtyvän tehtävistä.

Sosiaali- ja terveysvirasto edellyttää esteettömyyttä kaikessa rakentamisessa ja esim. iäkkäiden ja kehitysvammaisten tilahankkeissa (monipuoliset palvelukeskukset, ryhmäkodit, asuntoryhmät). Sosiaali- ja terveysvirasto edustaa tulevia käyttäjiä rakennushankkeissa ja antaa lähtötietoja suunnittelua varten.

31.3.2016

Vuonna 2015 käynnissä olivat seuraavat esteettömyyden kannalta tärkeät hankkeet:

- Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus, jossa oli esteettömyys selvitys rakennusluvan 27.2.2015 liitteenä ja jossa on otettu huomioon esteettömyydestä vastaavan projektinjohtajan kannanotot
- kehitysvammaisten ryhmäkoti Hermannin (HOAS)
- kehitysvammaisten asuntoryhmä Kipparitalo, Kalasatama (Setlementti-asunnot)
- kehitysvammaisten asuntoryhmä Majakka, Herttoniemi (Heka/ATT)
- Antinkodin muutostyöt palveluasumiseksi, Tapaninvainio, Seniorisäätiö (Heka)
- kehitysvammaisten asuntoryhmä Hampurinkuja, Jätkäsaari (Heka/ATT)
- Kustaankartanon monipuolisen palvelukeskuksen D ja E -rakennusten peruskorjaus (molemmissa iäkkäiden ryhmäkotiasumista ja E -rakennuksessa lisäksi palvelukeskustoimintaa (Heka/ATT)
- Myllypuron monipuolinen palvelukeskus, peruskorjaus- ja muutostyöt (Heka/ATT)
- kehitysvammaisten ryhmäkoti Kankarepolku, Jakomäki (Heka/ATT)
- kehitysvammaisten asumisyksikkö Risupadontie

3.2.3 Yleiset alueet

Aluesuunnitelmat

Tavoite

Aluesuunnitelmissa tarkistetaan määritellyt erikois- ja perustason reitit sekä kirjataan alueen esteetön erikoistason leikkipuisto, jos sellainen on määritetty kyseiselle alueelle.

Toteutuminen

Aluesuunnitelmissa tarkistetaan määritellyt esteettömyyden erikois- ja perustason reitit ja täydennetään tavoitereittiverkostoa tarvittaessa. Lisäksi aluesuunnitelmassa esitetään alueen esteetön erikoistason leikkipuisto, jos sellainen on määritetty kyseiselle alueelle. Esteettömyys on yksi kuntokartoituksen ja tarveselvityksen näkökulmista. Esteettömyyteen liittyvien puutten perusteella valitaan myös aluesuunnitelmissa esitettäviä hankkeita.

Vuonna 2015 valmistuivat Jakomäen, Tattariharjun ja Tattarisuon, Kulosaaren, Myllypuro, Puotinharjun ja Roihupellon sekä Yliskylän aluesuunnitelmat. Lisäksi, Kampinmalmin ja Töölön, Pitäjänmäen ja Konalana sekä Vanhanakaupungin alueen aluesuunnitelmissa edettiin tarveselvitysvaiheeseen.

31.3.2016

Kadut ja reitit

Tavoite

Esteettömiksi määritellyt erikois- ja perustason reitit muutetaan esteettömiksi. investointihankkeet, rakenteellinen kunnossapito, peruskorjaus, ylläpito.

Toteutuminen

Hankkeen määrittelyn yhteydessä hankeohjelmaan kirjataan uuden tai peruskorjattavan kohteen esteettömyyden tavoitetaso. Hankeohjelmissa kirjataan lähtöaineistoiksi kohteesta riippuen katualueita koskevat tyyppiirustukset ja SuRaKu-ohjekortit. Hankeohjelmiin kirjataan myös katu- ja puistoalueilla käytettäviin materiaaleihin, kalusteisiin ja varusteisiin sekä toimintavälineisiin liittyviä esteettömyysvaatimuksia.

Hankeohjelmissa esteettömiksi määritellyt erikois- ja perustason reitit muutetaan esteettömiksi, kun kohde suunnitellaan ja rakennetaan. Tämä koskee uudisrakentamista ja peruskorjausta. Kaikissa katukohteiden suunnittelussa pyritään vähintään perustason esteettömään ympäristöön ja esteettömät ratkaisumallit on sisällytetty katujen tyyppiirustuksiin.

Vuonna 2015 erikoistason ympäristöjä oli mm. Pihlajamäen ostoskeskuksen, Keski-Pasilan ja Kalasataman alueen katujensuunnitteluhankkeissa.

Esteettömyyden parantamista tavoitetasoon tehdään myös rakenteellisen kunnossapidon ja muiden ylläpitotoimenpiteiden yhteydessä. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla esim. raitin päällysteen uusiminen, kulkua haittaavan kasvillisuuden poistaminen ja kaiteen uusiminen esteettömyyden tavoitetaso huomioiden.

Tavoite

Kulkureittien katkeamattomuus varmistetaan: yhteistyö eri hallintokuntien välillä-

Toteutuminen

Kulkureittien katkeamattomuus varmistetaan verkostosuunnittelulla, jossa tehdään yhteistyötä hallintokuntien kesken. Yleisten alueiden reittien jatkuvuutta tarkastellaan aluesuunnittelun yhteydessä.

31.3.2016

Talvikunnossapito

Tavoite

Katujen talvikunnossapidon tilausasiakirjoissa määritellään eri reittien esteettömyyskriteerit talvikunnossapidon osalta. Tuottajat ohjeistetaan esteetömmiksi määritellyistä reiteistä ja alueista.

Toteutuminen

Katujen talvikunnossapidon luokitusta on nostettu esteettömyysalueiden ja reittien osalta ja tuottajia on ohjeistettu esteettömyyden huomiointiin.

Ylläpidon tuotekorteissa esteettömyysvaatimukset on esitetty laatuvaatimuksissa, joita noudatetaan ylläpitotehtävissä. Tällaisia laatuvaatimuksia ovat mm.:

- Lumen auraus on toteutettava niin, että syntyvät lumivallit eivät haittaa kevyttä liikennettä (esimerkiksi pyörätuolin tai lastenvaunujen käyttöä), suojateiden valo-ohjauksen painonappien käyttöä, pysäkkien käyttöä tai aiheuta liikenneturvallisuutta heikentäviä näkemöhaittoja.
- Lunta ei saa kasata portaisissa tai luiskissa käsijohteen alle tai muualla sijaitsevan liikkumista ohjaavan käsijohteen alle.

Pysäkkien talvikunnossapitoon tulee kiinnittää enemmän huomiota.

Leikkipuistot

Tavoite

Erikoistason leikkipuistoiksi määritellyt leikkipuistot kunnostetaan erikoistason kriteereitä noudattaviksi: yhteistyö eri virastojen kesken.

Toteutuminen

Hankeohjelmissa kirjataan esteettömyyden tavoitetaso ja esteettömyyden tavoitteet.

Erikoistason leikkipuistoista on laadittu tavoiteverkosto, jota tarkistetaan aluesuunnittelun yhteydessä. Leikkipuistojen ulkoleikkialueita koskevissa hankeohjelmissa kirjataan esteettömyyden tavoitetaso sekä leikkiin ja väli-neisiin liittyvät tavoitteet. Lähdemateriaalina käytetään esteettömien leikki-puistojen kriteerilistaa (Helsinki kaikille -projekti) ja SuRaKu-ohjekortteja.

Erikoistason esteetömmäksi määritellyt leikkipuistot toteutetaan uudisraken-tamisen ja peruskorjauksen yhteydessä erikoistason kriteereitä noudatta-viksi. Kaikissa leikkipuistoissa huomioidaan perustason esteettömyyden kri-teerit.

31.3.2016

Vuonna 2015 esteettömyyden erikoistason leikkipuistona rakentui Leikkipuisto Rudolf. Erikoistason leikkipuistoina suunniteltiin Lp Mäkitorppa, Lp Mustakivi ja Lp Kotinummi.

Tavoite

Leikkipuistorakennuksien esteettömyys varmistetaan.

Toteutuminen

Leikkipuistorakennuksien esteettömyys varmistetaan yhteistyöllä eri virastojen kesken.

Puistot

Tavoite

Puistosuunnitelmiin kirjataan esteettömyyden tavoitetaso: erikois- vai perustaso.

Toteutuminen

Hankeohjelmiin kirjataan esteettömyyden tavoitetaso (erikois- vai perustaso). Lähdeaineistona käytetään SuRaKu-ohjekortteja. Hankeohjelmissa otetaan myös kantaa hankkeen materiaaleihin, kalusteisiin ja varusteisiin sekä toimintavälineisiin.

Tavoite

Peruskorjaushankkeissa huomioidaan esteettömyys.

Toteutuminen

Kaikissa puistojen peruskorjaus- ja uudishankkeissa huomioidaan esteettömyys mm. alueen tasauksissa ja luiskien pituus- ja sivukaltevuudessa. Kulkupinnat suunnitellaan riittävän koviksi (tiivistetty kivituhka, asfaltti) ja selkeästi rajatuiksi sijoittamalla kalusteet sivuun kulkuväyliltä ja sijoittamalla toimintavälineet valettavalle turva-alustalle. Leikkialue on yleensä aidattu tai selkeästi rajattu. Porttien vapaan aukon leveys on 900 mm. Käsijohteet portaissa ja luiskissa ovat 700 mm ja 900 mm korkeudella, ne on kiinnitetty alhaalta ja jatkuvat portaan/luiskan yli 300 mm. Kalusteiden luokse pääsee pyörätuolilla. Käytetyissä penkeissä on huomioitu esteettömyyden vaatimuksia. Opasteet suunnitellaan selkeiksi ja ne sijoitetaan siten, että niiden viereen pääsee pyörätuolilla.

31.3.2016

Esteettömyyden parantamista tavoitetaan tehdään myös rakenteellisen kunnossapidon ja muiden ylläpitotoimenpiteiden yhteydessä. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla esim. kalusteen uusiminen esteettömäksi, raitin päällysteen uusiminen, kulkua haittaavan kasvillisuuden poistaminen, kaiteen uusiminen esteettömyyden tavoitetaso huomioiden.

Alueelliset liikuntapaikat (lähiliikuntapaikat)

Tavoite

Liikunta-alueissa tulee olla myös erikoistason liikunta-alueita. Alueellisten liikuntapaikkojen (lähiliikuntapaikat) suunnittelussa ja rakentamisessa huomioidaan esteettömyyskriteerit.

Toteutuminen

Yhteistyöhankkeissa liikuntaviraston kanssa kiinnitetään huomiota mm. reitien jatkuvuuteen ja samaan laatuun sekä kalusteiden ja varusteiden sijoitteluun.

Alueellisten liikuntapaikkojen (lähiliikuntapaikat) suunnittelussa ja rakentamisessa huomioidaan esteettömyyskriteerit mm. alueen tasauksissa, rajamalla alueet selkeästi ja käyttämällä riittävän kovia pinnoitteita sekä valettavia turva-alustoja, jolloin toimintavälineiden luo pääsee myös pyörätuolilla. Suunnittelussa huomioidaan myös kaikki käyttäjät toiminto- ja välinevalinnoissa ja asukkaat pyritään osallistamaan suunnitteluun, esimerkiksi asukasillassa tai nettiportaalissa. Opasteet suunnitellaan selkeiksi ja ne sijoitetaan siten, että niiden viereen pääsee pyörätuolilla. Opastukseen liikuntapaikan käyttöön pyritään tiettyjen aktiviteettien ja väestöryhmien kohdalla.

Kesällä 2015 toteutettiin kartoitus ulkokuntoiluvälineiden esteettömyydestä lähiliikuntapaikoilla, joissa on kolme tai enemmän ulkokuntoiluvälinettä. Kartoitus tehtiin pääkaupunkiseudun palvelukartan esteettömyyssovellukseen. Tiedot kerättiin maastossa ja syötettiin sen jälkeen palvelukartan esteettömyyssovelluksen lomakkeisiin. Lomakkeet kartoitusta varten tehtiin liikuntaviraston, rakennusviraston, kaupunginkanslian ja Affecton yhteistyönä. Lomakkeet räätälöitiin niin, että ne sopivat liikuntaviraston hallinnoimien alueiden erityispiirteisiin.

Osa esteettömyyslomakkeen kysymyksistä oli monitulkintaisia, joten näkemyseroja liikuntapaikkojen esteettömyydestä/esteellisyydestä ilmenee todennäköisesti. Pohdintaa vaativat erityisesti kysymykset kulkureitistä ulkoliikuntapaikkaan ja liikuntapaikkaan johtavien reittien lukumäärästä. Esteettömyyslomakkeen pintamateriaaliluokitukset eivät myöskään aina täysin täsmänneet todelliseen tilanteeseen, joten valittiin lomakkeesta lähin mahdollinen vaihtoehto.

31.3.2016

Kaiken kaikkiaan esteettömyyslomakkeen kysymykset toimivat hyvin osassa ulkokuntoiluvälinekohteista, mutta koska kohteiden ympäristöt ja puitteet vaihtelivat, avovastausmahdollisuudelle jokaisessa osa-alueessa olisi ollut käyttöä. Esimerkiksi pinnoitemateriaalivaihtoehtoja oli ennalta asetettuna rajallinen määrä, ja joissain tilanteissa mikään niistä ei sopinut kohteeseen. Avovastaukset ovat kuitenkin Palvelukartan esteettömyystoiminnon hakutyökalun toimivuuden kannalta ongelmallisia, eikä niitä tämän takia käytetä.

Yleisten alueiden lupaehdot

Tavoite

Yleisten alueiden lupaehdot tarkistetaan esteettömyyden osalta (tapahtumat, terassit ym. tilapäiset rakenteet).

Toteutuminen

Esteettömyys on mukana työmaita koskevassa ohjeistuksessa ja koulutuksessa Työmaiden kunnolliseen valaistukseen ja häikäisyn estoon tulee kiinnittää enemmän huomiota.

Terassiohje on päivitetty. Uudessa ohjeessa on tarkemmat määräykset ja ohjeet esteettömyydestä.

Terassien ja työmaiden valvonnassa huomioidaan esteettömyys.

Tapahtumissa esteetön pääsy tapahtumaan on turvattava. Tapahtumia valvotaan siten, että tapahtuma-alue pysyy sovittuna. Monet tapahtumat järjestetään iltaisin ja viikonloppuisin, jolloin kaupungilla ei ole mahdollisuutta järjestää valvontaa.

Tavoite

Mainostelineiden sijoittamisen, määrän ja ominaisuuksien kriteerit tarkistetaan sisältäen myös A-standeja koskevan linjauksen.

Toteutuminen

Jalankulkua haittaavat mainostelineet poistetaan jatkossa kaikkialta Helsingistä. Kokeilu alkaessa yli 60 prosenttia mainostelineistä oli väärin sijoitettu. Rakennusviraston loppusyksystä 2015 järjestämä kokeilu oli onnistunut ja saa jatkoa.

31.3.2016

Ydinkeskustan alueella tehdyssä kokeilussa jaettiin huomautuslappuja mainostelineille, jotka oli sijoitettu esteettömyyden kannalta haitallisesti. Jos telinettä ei siirretty huomautuksen jälkeen, se poistettiin ja vietiin säilytykseen. Kokeilun aikana jaettiin noin 100 huomautusta, joiden jälkeen lähes aina omistaja siirsi telineen – kaikkiaan kaduilta poistettiin vain kahdeksan mainostelinettä.

Kaupunki laajentaa toimintaa seuraavaksi koko Helsinkiin. Erityistarkkailussa ovat vilkkaat kadut, joissa liikkuu paljon jalankulkijoita. Väärin sijoitettu mainosteline voi olla vaaraksi esimerkiksi näkövammaisille. Jalkakäytävälle täytyy jäädä myös riittävästi tilaa muun muassa lastenvaunuille tai pyörätuolille.

Helsinki on antanut ohjeeksi, että mainosteline saa ulottua korkeintaan 0,8 metrin etäisyydelle liikkeen seinästä. Lisäksi jalkakäytävälle on jätettävä vapaata tilaa vähintään 1,5 metriä.

Ulkovalaistus

Tavoite

Eri alueiden valaistustason ja –tavan määrittelyssä huomioidaan esteettömyys ja laaditaan kriteerit erikois- ja perustason reiteille ja alueille.

Toteutuminen

Esteettömyystavoitteet huomioidaan aina kohteita suunniteltaessa ja toteutettaessa. Valaistuksessa esteettömyydessä osalta häikäisyn rajoittaminen on keskeistä.

Elsa-hankkeen puitteissa tutkittiin laajasti valaistuksen vaikutusta esteettömyyteen ja heikkonäköisten kokemaan estohäikäisyyn. Alkaen vuodesta 2014 elohopeavalaisinvaihtoprojektin puitteissa alikulkujen valaistuksia on uusittu vähemmän häikäiseviksi. Tavoitteena on, että uudet alikulut valaistaan alasvaloin katosta. Mikäli vanhemmissa alikulkurakenteissa joudutaan rakenteellisista seikoista johtuen edelleen valaisemaan seinävalaisimilla, tehdään se peilioptiikalla tai opaalikuvuin siten, että estohäikäisyä rajoitetaan mahdollisuuksien mukaan.

Kaikilla kevyen liikenteen reiteillä valaistaan standardien mukaisesti siten, että häikäisytasot ovat alhaiset. Käytetään Cut-Off tasolasivalaisimia ja korkeita pylviä siten, ettei valaisimien horisontaalisia valonjakopintoja ole kuin poikkeustapauksissa.

Pienkenttävalaistusten uusinnassa korvataan symmetriset optiikat ja siirrytään asymmetrisiin tai vastaaviin. Pyörähdyssymmetriset valaisimet suunnataan pois päin näkökentästä tai häikäisysojataan.

31.3.2016

Vältetään liian matalia pylviäitä, jolloin päästään pidempiin pylväsväleihin ja siten vähempiin tiellä oleviin pylväisiin. Käytetään yhteiskäyttöpylväitä kun se on mahdollista, eli käytännössä, missä on toisen jakeluverkon ilmalinjat tai raitiotien ajojohdinpylväät.

3.2.4 Asuinympäristö

Tavoite

Esteettömälle asumiselle laaditaan laatukriteerit ja ne liitetään osaksi asun-
torakentamisen laatukriteereitä. Nämä laatukriteerit tukevat tavoitetta, että
kuntalaiset voivat asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään, turvalli-
sesti ja esteettömästi.

Toteutuminen

Kotona asumisen laatukriteerit tarkoittanevat toiminnan järjestämistä siten,
että liikkumis- ja toimimisesteisen henkilön asuminen kotona on mahdol-
lista. Tällaiset kysymykset ratkaistaan normaalin asumisen puitteissa räätä-
löidyin apuvälinein sekä palveluin.

Erilliset uudet esteettömyyden laatukriteerit eivät ole tarpeen, sillä esteettö-
mät ratkaisut kuuluvat lähtökohtaisesti jo suunnittelussa huomioitaviin laatu-
asioihin, sekä työmaatoteutuksen aikana valvottaviin työsuorituksiin.

Peruskorjauskohteissa esteettömyyttä parantava laatutaso päätetään ta-
pauskohtaisesti. Esteettömyyden parantamisen tarkastelu tehdään jokai-
sessa hankkeessa.

Tavoite

Asuinympäristön esteettömyyden osalta yhteistyötä elinkeinoelämän
kanssa lisätään (reitti kulkee esimerkiksi kauppakeskuksen tai muun palve-
lun kautta).

Toteutuminen

ATT kilpailuttaa suunnittelun ja urakat markkinoilla. Tilaajan tahtotila laatu-
asioissa esitetään suunnitelma-asiakirjoissa.

3.2.5 Palvelut

Tavoite

Esteettömyys huomioidaan sähköisten palvelujen kehittämisessä.

31.3.2016

Toteutuminen

Toteutunut osittain.

Tavoite

Jokainen hallintokunta varmistaa internet-sivujensa käytettävyyden ja esteettömyyden myös näkövammaisten kannalta (Näkövammaisten keskusliitto ry:n ohje ja standardi verkkosivujen esteettömyydestä).

Toteutuminen

Helsingin kaupungin sivurakenne on testattu ja sivusto on saavutettava näkövammaisille henkilöille.

Testi on tehty sivujen testivaiheessa ja saatu kommentit ja toiveet, joiden mukaan sivuja on muutettu. Tämä koskee myös virastojen sivuja, jotka ovat samassa järjestelmässä. Olemme suunnittelemassa myös esteettömyysleimaa sivuille. Suunnittelua ja testiä tehdään tänä vuonna ja on mahdollista, että esteettömyysleimaa haetaan Hel.fi-sivuille 2017.

Tavoite

Joukkoliikenneinformaation esteettömyyttä kehitetään: kuulutukset, näyttötaulut, reittiopasteet.

Toteutuminen

Matkan suunnittelua varten saa tietoa pysäkeistä reittioppaasta ja matalalattiaisesta kalustosta aikatauluista. Reittioppaassa on tarkennetussa haussa kohta "Näytä esteettömyystieto", jossa "esteetön pysäkki" ja "korotettu pysäkki" –symbolein esitetään pysäkkitieto. Lisäksi pysäkkien esteettömyystietoa on otettu käyttöön Palvelukartassa, jonka "esteetön reitti" –palvelu on testausvaiheessa. HSL:n nettisivuilta löytyy ohjeita matkustajille mm. uuden raitiovaunun luiskan käytön opastusvideo.

Pysäkkikuulutukset tulevat LIJ-hankkeen yhteydessä. Arvioitu valmistumisaika on syksyllä 2016.

HKL on mukana, yhdessä HSL:n ja Liikenneviraston kanssa, vuonna 2015 alkaneessa Moniaistinen opastus –kehityshankkeessa. Hankkeessa täydennetään EU-ohjeistusta vaihtoehtoisten esteettömien opastetyyppien käytöstä ja luodaan aineistoa, joka on hyödynnettävissä älykkään kaupunkisuunnittelun osana.

31.3.2016

HKL:n opastusjärjestelmä-hankkeessa tullaan vuoden 2016 aikana tekemään seuraavia esteettömyyttä tukevia toimia:

- opastetaan kynnyksetön reitti metroasemilla (pelkästään opasteita muuttamalla ei esteetöntä reittiä voida toteuttaa) ISA-tunnuksella
- jokaiseen sisäänkäyntiin, jossa ei ole hissiä, lisätään juliste, jossa on karttapohjan avulla esitetty reitit aseman hissillisiin sisäänkäynteihin.
- päivitettäviin 3 D-karttoihin asemilla merkitään kynnyksetön reitti

Tavoite

Kaupungin järjestämät tilaisuudet ovat esteettömiä.

Toteutuminen

Toteutunut osittain

Tavoite

Esteettömyystyön etenemisen seuraamiseksi kehitetään paikkatietopohjainen seurantajärjestelmä (kaupunginhallituksen päätös 17.5.2010). Yhteistyö talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston kanssa: kytkentä toimipisterekisteriin.

Toteutuminen

Vuoden 2010 aikana kehitettiin kaupungin toimipisterekisterin yhteyteen ensimmäinen versio esteettömyyssovelluksesta, johon voitiin tallentaa kaupungin erityyppisten toimi- ja palvelupisteiden esteettömyys- ja saavutettavuustiedot. Esteettömyyssovelluksen sisältöä on kehitetty sen jälkeen vuosittain lisäämällä siihen eri toimipistetyyppeihin kohdistuvia kysymyskokonaisuuksia. Kehitykseen on osallistunut myös rakennusvirasto.

Esteettömyystietojen tallentamisen etenemistä seurattiin tietotekniikkaohjelman 2012-2014 seurantaraportoinnin yhteydessä. Toimipisteen esteettömyystiedot ja perustiedot ovat avoimen rajapinnan kautta saatavissa mm. eri sovelluskehittäjien käyttöön. Helsinki itse käyttää rajapinnan kautta saatavaa toimipisteen saavutettavuustietoa esim. hel.fi-sivustossa. Uusi pääkaupunkiseudun palvelukartta <http://palvelukartta.hel.fi/> lukee myös ko. tietoa. Palvelukartan avulla kuntalainen voi etsiä tietoa eri profiloinnin (mm. käytän pyörätuolia, työnnän rattaita) kautta ja saada sen mukaisen hakutuloksen ja reittiehdotuksen. Palvelukartalle on myönnetty toisena verkkopalveluna Suomessa ”Esteettömyys huomioitu leima”.

Koko edellä mainittua kokonaisuutta on kehitetty määrätietoisesti hallintokuntien ja eri käyttäjäryhmien mm. vanhus-, vammaisneuvostojen ja -järjestöjen kanssa.

31.3.2016

4. ESTEETTÖMYYSLINJAUSTEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA SEURANTA

Yleisten töiden lautakunta päätti 12.4.2011 esittää kaupunginhallitukselle, että Helsinkiin perustettaisiin määräaikainen esteettömyysasioiden neuvottelukunta 1.1.2012 alkaen viiden vuoden ajaksi. Neuvottelukunnan keskeisenä tehtävänä on ollut koordinoita ja edistää koko kaupungin esteettömyystyötä ja seurata esteettömyyden toimeenpanoa käytännön hankkeissa eri hallintokunnissa. Neuvottelukunta koostuu eri hallintokuntia sekä vammais- ja vanhusneuvostoa sekä luottamushenkilöitä edustavista jäsenistä. Neuvottelukunnan puheenjohtajana on toiminut apulaiskaupunginjohtaja Pekka Sauri. Neuvottelukunnan toimintasääntö ja tehtävät määriteltiin vuoden 2012 alussa. Neuvottelukunta raportoi toiminnastaan kaupunginhallitukselle.

Neuvottelukunnan keskeisimpinä työkaluina esteettömyyden toteutumisen seurannassa toimisivat nämä Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset ja Helsinki kaikille -projektin ohjausryhmän jo aikaisemmin hyväksymä esteettömyysmittaristo.

Yleisten töiden lautakunta päätti edelleen esittää kaupunginhallitukselle, että Helsingissä toimisi esteettömyysasiamies rakennusviraston alaisuudessa 1.1.2012 alkaen. Esteettömyysasiamies toimii neuvottelukunnan asioiden valmistelijana. Esteettömyysasiamiehen tehtävänä on koordinoita ja edistää koko kaupungin esteettömyystyötä yhteistyössä neuvottelukunnan kanssa ja toimia esteettömyyden erityisasiantuntijana.